

Литература

1. Романовский В.В., Матюшин В.А. Подготовка системы качества высшей школы к сертификации по МС ИСО 9001. //Стандарты и качество. – 2000. – № 9. –С. 91.
 2. О качестве образования: постановка вопроса / Научно-практические аспекты оценки качества в образовании: (материалы к научно-практической конференции «Качество образования, поиск и подходы»). Сост.: М.В. РыжакOVA, С.С.Кравцова, Г.И.Алексеева, С.М. Бразгалова. – Якутск: ИРО МО РС (Я), 2001.
 3. О.І. Волков, Л.М.Віткін, Г.І. Хімічева, А.С.Зенкін. Системи якості вищих навчальних закладів: теорія і практика. – Київ, «Наукова

думка», 2006. – 301с.
 4. Віткін Л., Хімічева Г., Лаптев С. Концептуальна модель оцінювання якості підготовки випускника ВНЗ//Стандартизація, сертифікація, якість. –2003. – №3. – С.69-73.
 5. Измерение удовлетворенности потребителя по стандарту ИСО 9000:2000/Н.Хилл, Б.Сельф, Г.Роше. – М.:Издательский Дом «Технологии», 2..4г. – 192с.
 6. Г.Попов, Т.Забегалина, Л.Назина. Статистические методы в системах качества образования//Стандарты и качество. – 2008. – №1. – С.60-62.

Статья поступила в редакцию 18.05.2009

**О.В. ЗАХАРОВА, к.е.н., докторант,
 К.В. ГАРМАШОВА,
 ДВНЗ „Донецкий национальный технический университет”**

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ ЗАЙНЯТОСТІ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Процес ринкових перетворень в економіці України супроводжується низкою негативних соціально-економічних явищ, значне місце серед яких займає високий рівень безробіття і, як наслідок, неефективне використання робочої сили. Ефективна зайнятість активної частини населення є одним з найважливіших чинників забезпечення економічного зростання країни. Саме завдяки результатам трудової діяльності населення створюється національне багатство і забезпечується добробут нації. Сучасна ситуація на ринку праці вимагає вдосконалення державної політики зайнятості та розробки дієвих програм подолання безробіття, оскільки сучасний стан розвитку підприємництва, малого і середнього бізнесу та інші ринкові перетворення не в змозі самостійно вирішити проблеми забезпечення ефективної зайнятості населення, створення нових робочих місць, підвищення якості життя населення тощо.

Особливої актуальності тема безробіття набула з початком глобальної економічної кризи, яка досить негативно вплинула і на економіку України. Початок кризових явищ супроводжувався різким скороченням та навіть припиненням попиту на продукцію експортних галузей промисловості України в наслідок значного зростання її собівартості в частині енергетичних витрат, неконкурентоспроможної якості та зниження платоспроможності зарубі-

жного споживача. Проблеми в банківському секторі призвели до значного ускладнення здійснення кредитних операцій, що ще більше погіршило економічний стан промислових підприємств. Таке положення, яке спостерігалось протягом тривалого часу, призвело до того, що більшість підприємств промисловості призупинили свою діяльність та були вимушені мінімізувати свої витрати шляхом скорочення чисельності працівників. В результаті різко погіршився стан ринку праці України. Різкий сплеск безробіття гостро поставив питання удосконалення державної політики соціального захисту безробітних, яка повинна відповідати новим соціальним та економічним реаліям.

Останніми роками проблемам державного регулювання рівня безробіття та вдосконалення політики зайнятості присвячено роботи таких науковців, як Н.Гаркавенко [1], Т.Кір'ян, Н.Анішина [2, 3], Д.Верба [4], О.Терещенко [5], І.Моторна [6] та ін. В своїх дослідженнях головну увагу вони приділяють визначенню основних напрямів розширення зайнятості населення в умовах реформування економіки, вдосконаленню принципів і пріоритетів державного регулювання створення робочих місць, оцінці впливу участі України у СОТ на параметри зайнятості населення, роз-

© О.В. Захарова, К.В. Гармашова, 2009

витку нових для України форм зайнятості, наприклад, дистанційної, та виявленню її переваг та недоліків. Не зважаючи на те, що проблеми безробіття та неповної зайнятості регулярно розглядаються у працях науковців і політичних діячів, вони і досі залишаються невирішеними.

Метою роботи є визначення напрямів вдосконалення політики зайнятості та соціального захисту населення України в умовах гло-

бальної економічної кризи.

Оцінка масштабів безробіття свідчить про зростання чисельності незайнятих громадян, які перебували на обліку в державній службі зайнятості при одночасному скороченню потреби підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць та вакантних посад, табл. 1 [7].

Таблиця 1

Попит і пропозиція робочої сили в Україні у 2008-2009 рр.

Рік	Місяць	Чисельність незайнятих громадян, які перебували на обліку в державній службі зайнятості, тис. осіб	Потреба підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць та вакантних посад, тис. осіб
2008	Січень	691,2	175,0
	Лютий	693,6	182,6
	Березень	659,6	194,6
	Квітень	624,1	194,7
	Травень	592,1	205,6
	Червень	555,0	207,2
	Липень	537,5	201,8
	Серпень	525,7	197,5
	Вересень	538,2	198,6
	Жовтень	560,5	177,5
	Листопад	694,8	136,8
	Грудень	876,2	91,1
2009	Січень	930,0	86,5
	Лютий	924,9	78,5
	Березень	897,8	84,5
	Квітень	827,4	85,1
	Травень	752,0	85,3

Протягом 2008 р. показник чисельності незайнятих громадян, які перебували на обліку в державній службі зайнятості, змінювався нестабільно. В лютому він збільшився на 2,4 тис. осіб, після чого почалось його поступове зменшення та у серпні показник кількості незайнятих громадян досяг свого мінімуму, що склав 525,7 тис. осіб. З вересня 2008 р. почався період масштабного зростання чисельності незайнятих громадян, які перебували на обліку в державній службі зайнятості, і в січні 2009 р. цей показник досяг свого максимуму, він склав 930,0 тис. осіб, що на 404,3 тис. осіб або на 76,9% більше, ніж у серпні 2008 р. В лютому 2009 р. чисельність незайнятих почалася зменшуватись, що частково пов'язано зі змінами умов виплати допомоги по безробіттю у відповідності до Закону України «Про внесення змін

до деяких законів України щодо зменшення впливу світової фінансової кризи на сферу зайнятості населення» № 799-VI, який було прийнято Верховною Радою України 25 грудня 2008 р., та вступив у силу 13 січня 2009 р. [8].

Що стосується потреби підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць та вакантних посад, маємо наступну динаміку. Протягом січня-червня 2008 р. цей показник стабільно зростав і досяг свого максимуму на рівні 207,2 тис. осіб. Починаючи з липня 2008 р. і до березня 2009 р. потреба підприємств у працівниках зменшувалась, крім вересня 2008 р., коли можна побачити невеличке збільшення значення цього показника. Для квітня-травня 2009 р. характерно повільне зростання потреби підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць та вакантних

посад, що свідчить про тенденцію стабілізації економічного стану окремих промислових підприємств та загального скорочення процесів вивільнення працівників.

Дослідження впливу безробіття на співвідношення попиту та пропозиції робочої сили на ринку праці України підтверджує наявність

кризових тенденцій: починаючи з вересня 2008 р. відбувалось різке скорочення попиту та зростання пропозиції на робочу силу, які досягли максимального протилежного рівня у грудні 2008 р., рис.1 [7].

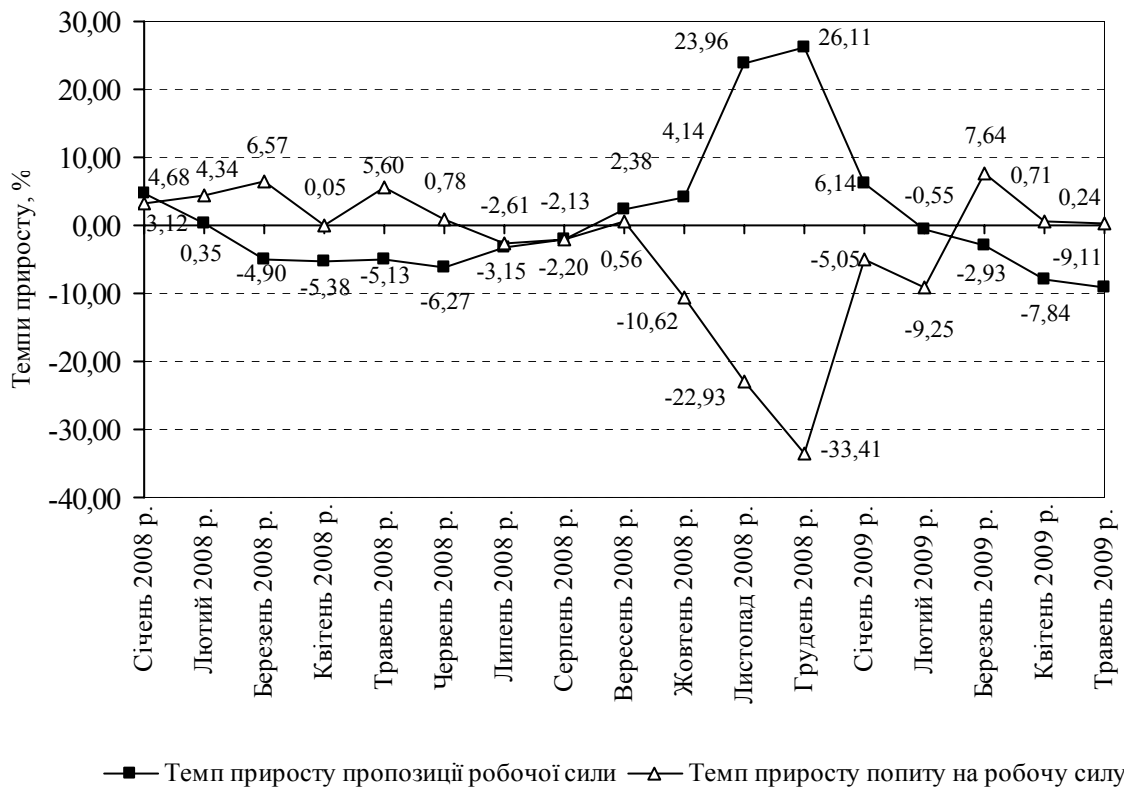

Рис. 1. Динаміка зміни попиту і пропозиції робочої сили в Україні протягом січня 2008 р. – травня 2009 р.

Надалі темпи пропозиції робочої сили на ринку праці почали поступово зростаючими темпами скорочуватися, досягши у травні 2009 р. рівня 9,11% відповідно до рівня квітня 2009 р. Приріст попиту на робочу силу у січні і лютому 2009 р. продовжував тенденцію до скорочення, проте більш повільними темпами, ніж у кінці 2008 р., а починаючи з березня 2009 р. спостерігається процес поступового помірної зростання його рівня.

Від дії економічної кризи найбільше серед регіонів України постраждали Донецька, Дніпропетровська та Луганська області, оскільки саме тут розташовані найбільш масштабні промислові підприємства, які зазнали тяжких матеріальних втрат, пов'язаних зі спадом попиту на їх продукцію. Про спад попиту на продукцію більшості українських підприємств

свідчить динаміка обсягу її реалізації. Скорочення обсягу реалізованої продукції промисловості у I кварталі 2009 р. у порівнянні з III кварталом 2008 р. становило 31,9%, що сталося за рахунок скорочення даного показника для умов добувної промисловості на 41,2% та переробної – на 43,7%, рис. 2 [7].

В цілому обсяг реалізації промислової продукції протягом I-III кварталів 2008 р. мав тенденцію до зростання, а починаючи з IV кварталу – почав знижуватись. Що стосується окремих галузей, то обсяг реалізації підприємств добувної та переробної промисловості повторював тенденцію зміни загального обсягу реалізації промислової продукції. Реалізація підприємств з виробництва та розподілення електроенергії, газу та води у II кварталі 2008 р., навпаки, мала тенденцію до скорочення

відносно попереднього рівня, а починаючи з III кварталу 2008 р. – зросла на 57,3%.

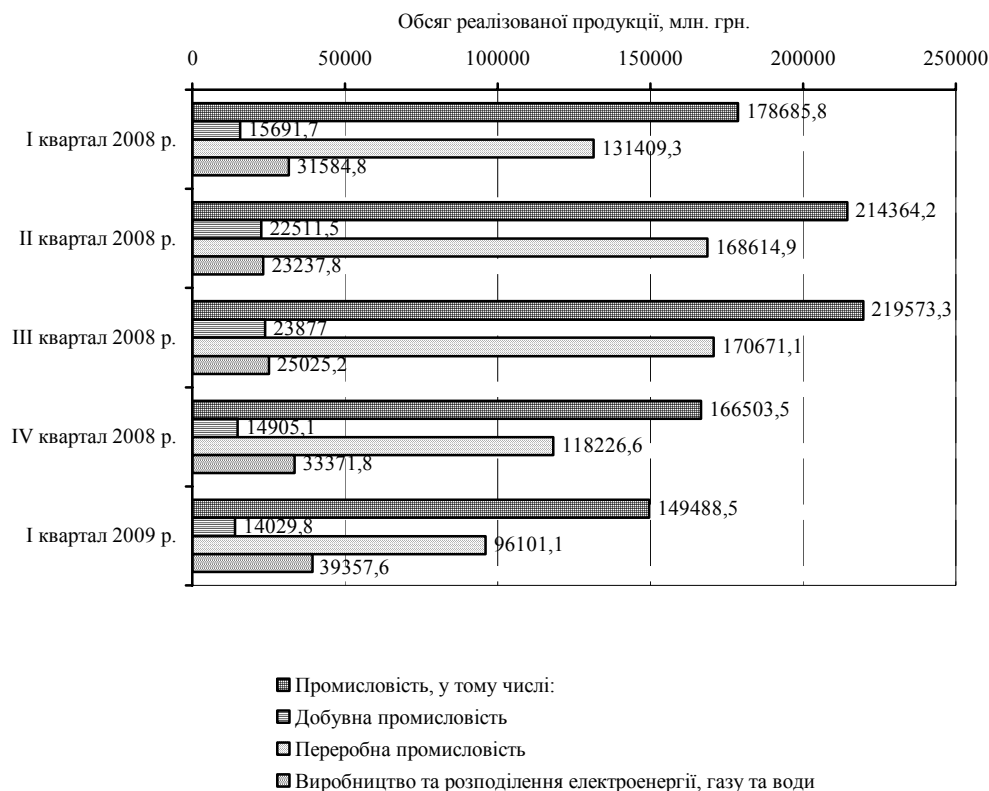

Рис.2. Динаміка обсягу реалізованої продукції в 2008-2009 рр.

Скорочення обсягів реалізованої продукції промислових підприємств України призвело до зниження їх прибутковості, табл.2.

В цілому фінансовий результат діяльності підприємств промислової галузі протягом досліджуваного періоду зменшився на 18583,8 млн. грн., або на 98,8%. Серед галузей фінансовий результат яких збільшився в січні-квітні 2009 р. порівняно зі значенням 2008 р. опинилися виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (248,3%); текстильне виробництво, виробництво одягу, хутра та виробів з хутра (311,4%); оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів (157,9%); виробництво гумових та пластмасових виробів (1581,3%, ця галузь була і залишилась збитковою, але обсяг збитку за розглянутий період значно зменшився), виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування (13,8%); виробництво та розподілення електроенергії, газу та води (19,8%).

В умовах значного погіршення фінансово-економічного стану підприємств в наслідок кризи, роботодавці, пристосовуючись до нових

умов господарювання, почали здійснювати процес оптимізації чисельності працівників та змінили свою кадрову політику. З метою моніторингу основних тенденцій реагування підприємств на кризові явища компанія Ernst&Young регулярно проводить дослідження змін кадрової політики [9]. В останніх дослідженнях приймали участь підприємства з 100% іноземним капіталом (73% учасників) і спільні підприємства (21%). Підприємства з 100% українським капіталом складають лише 6% від загальної кількості учасників дослідження. Більш третини підприємств – крупні.

Аналізуючи результати оглядів, слід зазначити, що погіршення економічної ситуації тією чи іншою мірою відобразилося практично на всіх учасниках. Так, у листопаду-грудні 2008 р. 82% підприємств провели зміни у кадровій політиці у зв'язку з погіршенням ринкової ситуації. У січні-лютому 2009 р. кількість таких підприємств досягла вже 83%, та 79% досліджуваних підприємств все ще планують кадрові зміни.

Таблица 2

Фінансові результати від звичайної діяльності підприємств до оподаткування за видами промислової діяльності [7]

Види промисловості	Фінансовий результат за січень-квітень 2008 р., млн. грн.	Фінансовий результат за січень-квітень 2009 р., млн. грн.	Абсолютне відхилення, млн. грн.	Відносне відхилення, %
Промисловість:	18814,4	230,6	-18583,8	-98,8
Добувна промисловість	4845,9	779,1	-4066,8	-83,9
добування паливно-енергетичних корисних копалин	577,2	-982,4	-1559,6	-270,2
добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	4268,7	1761,5	-2507,2	-58,7
Переробна промисловість	12311,7	-2532,8	-14844,5	-120,6
у тому числі виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	701,0	2441,9	1740,9	248,3
легка промисловість	-21,0	-9,9	11,1	-52,9
текстильне виробництво, виробництво одягу, хутра та виробів з хутра	-3,5	-14,4	-10,9	311,4
виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	-17,5	4,5	22,0	-125,7
оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів	36,1	93,1	57,0	157,9
целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	178,7	169,7	-9,0	-5,0
виробництво коксу, продуктів нафтопереробки	1261,9	-436,9	-1698,8	-134,6
хімічна та нафтохімічна промисловість	1409,6	-1197,2	-2606,8	-184,9
хімічне виробництво	1414,4	-1116,5	-2530,9	-178,9
виробництво гумових та пластмасових виробів	-4,8	-80,7	-75,9	1581,3
виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	920,2	-216,5	-1136,7	-123,5
металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	6053,3	-3906,8	-9960,1	-164,5
машинобудування	1661,4	507,8	-1153,6	-69,4
виробництво машин та устаткування	568,7	318,1	-250,6	-44,1
виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	469,3	534,2	64,9	13,8
виробництво транспортних засобів та устаткування	623,4	-344,5	-967,9	-155,3
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	1656,8	1984,3	327,5	19,8

Більшість з досліджуваних підприємств скоротили або практично припинили прийом персоналу, та перш за все це стосується представників управлінської ланки, допоміжного персоналу і робітників. За даними компанії Ernst&Young найбільші зміни в чисельності персоналу у бік скорочення відбулися для та-

ких категорій персоналу, як допоміжний персонал і робітники.

Процедура скорочення чисельності або штату працівників досить довготривала, трудомістка і відповідно до Кодексу законів про працю України передбачає наступні етапи [10]:

1) прийняття рішення про скорочення

чисельності або штату працівників;

2) визначення працівників, які підлягають звільненню;

3) попередження працівників про наступне звільнення не пізніше ніж за два місяці до припинення праці;

4) пропонування іншої роботи працівникам, які підлягають звільненню;

5) повідомлення державної служби зайнятості про вивільнення персоналу;

6) звільнення працівників та обов'язкова виплата вихідної допомоги у розмірі не менше їх середньомісячного заробітку.

Інколи з метою уникнення матеріальних витрат та витрат часу роботодавці йдуть на порушення трудового законодавства й уникають звільнення працівників за статтею «скорочення штату». Замість цього вони «пропонують» писати заяву про звільнення за власним бажанням. В цьому випадку служба зайнятості зможе фінансово захистити звільненого працівника лише на 91-й день після його реєстрації у центрі зайнятості. Виплата матеріальної допомоги по безробіттю з 8-го дня можлива лише у випадку, якщо причина звільнення за власним бажанням є поважною. У відповідності до ст. 22 ЗУ «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» до поважних причин належать [11]:

– навчання у професійно-технічних та вищих навчальних закладах, аспірантурі, докторантурі за денною формою навчання;

– строкова військова служба;

– здійснення догляду непрацюючою працездатною особою за інвалідом I групи або дитиною-інвалідом віком до 18 років, а також за пенсіонером, який за експертним медичним висновком потребує постійного стороннього догляду;

– інші поважні причини, передбачені законодавством України.

Ще більш поширенішою підставою для звільнення є «згода сторін», але Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо зменшення впливу світової фінансової кризи на сферу зайнятості населення» вилучив цю підставу з переліку причин втрати роботи з незалежних від застрахованої особи обставин, пояснюючи це тим, що в даному випадку існує волевиявлення особи щодо припинення трудових відносин [8]. Згода особи на таке звільнення не має обставин, які змушують працівника припинити трудові відносини, як, наприклад, розірвання трудового договору за ініціативою працівника у зв'язку з неможливістю викону-

вати трудові функції через стан здоров'я тощо.

Таким чином, вищезазначений Закон змінив діючий до цього порядок виплати допомоги по безробіттю, а саме її виплата особам, що звільнені з останнього місця роботи не тільки за власним бажанням без поважних причин, але і за згодою сторін, починається з 91-го дня після присвоєння їм статусу безробітного. Тобто загальна тривалість матеріального забезпечення на випадок безробіття вищезгаданим категоріям незайнятого населення скорочується на 90 днів. Проте згідно з рішенням Конституційного суду України виключення підстави «за згодою сторін» з переліку причин втрати роботи з незалежних від застрахованої особи обставин визнане неконституційним, тому що звужує зміст та обсяг існуючих прав і свобод громадян України [8]. Цією законодавчою нормою також посилено відповідальність особи за настання у неї страхового випадку (безробіття) внаслідок її умисних дій.

Практика показує, що державна підтримка і допомога найбільш потрібна працівникам нижньої та частково середньої ланки, а саме ця категорія працівників в першу чергу потрапила під хвилю масових звільнень. Професіонали та управлінці, як правило, потребують лише інформаційної підтримки про наявність вакантних посад, та загальної ситуації на ринку праці, оскільки самі в змозі знайти нову достойну роботу. Таким чином, серед можливих заходів з боку держави щодо сприяння боротьбі з безробіттям в Україні можуть бути наступні:

1. Стимулювання роботодавців за допомогою пільгового оподаткування або кредитування. Пільгові умови оподаткування або державного кредитування в обмін на заборону звільнення персоналу могли б допомогти підприємствам частково подолати збитки. Проте такий захід ефективний тільки в умовах постійного моніторингу і контролю.

2. Перенавчання звільнених працівників. Особливу увагу слід приділити галузі будівництва, переорієнтування компаній якої на проекти державного замовлення в комплексі з перенавчанням безробітних будівничим професіям, може дозволити скоротити рівень безробіття та вчасно закінчити об'єкти для проведення чемпіонату Євро-2012.

3. Організація громадських робіт. Як свідчить практика, будівництво доріг та іншої соціально важливої інфраструктури неодноразово допомагало уряду зменшити рівень безробіття в країні. Така праця не потребує високої кваліфікації від працівника та значних ко-

штів на навчання від держави, крім того Україна потребує не тільки будівництва нових до- рог, але й значних обсягів ремонту існуючих.

4. Стимулювання підприємництва і сприяння розвитку малого та середнього бізнесу. Поряд з розвитком самозайнятості та вирішенням питань безробіття це сприятиме розширенню асортименту на ринку товарів та послуг, створенню конкурентного середовища, істотному поповненню місцевих бюджетів, створенню додаткових робочих місць, поліпшенню загальних параметрів інвестиційного клімату. В комплексі з матеріальною підтримкою нових підприємців необхідно удосконалення нормативної бази щодо процедурних питань.

5. Сприяння розвитку фермерства, виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції, туристичної галузі та ін.

Для запобігання та скорішого подолання наслідків кризи в економіці України доцільним було б одночасне впровадження заходів щодо використання не тільки всіх перерахованих,

але і інших можливих напрямків скорочення безробіття. Проте ті ж наслідки кризи не дозволяють одночасно і максимально повно впровадити у життя всі заходи. В цих умовах доцільним є вибір того або іншого заходу, який в свою чергу залежить від багатьох факторів, основними серед яких слід назвати: 1) час впровадження, дії та отримання результатів; 2) розмір використаних ресурсів; 3) термін та вид очікуваного ефекту. У загальному виді даний вибір можна представити у вигляді наступної залежності:

$$y = f\{\text{час, ресурси, ефективність}\}$$

Аналіз кожного із запропонованих заходів за встановленою залежністю дозволить визначити їх різний ступінь впливу на економіку країни та можливість скорочення безробіття, табл. 3.

Таблиця 3

Визначення пріоритетності заходів з подолання безробіття

Запропоновані заходи	Очікувані зміни на ринку праці	Фактор оцінки						
		час		ресурси		ефективність		
		менш довго-ст-рокові	більш довго-ст-рокові	менш витратні	більш витратні	менш ефективні	більш ефективні	
Стимулювання роботодавців за допомогою пільгового оподаткування або кредитування	Припинення необгрунтованих звільнень працівників підприємств		x	x			x	
Перенавчання звільнених працівників	Перенавчання та працевлаштування безробітних		x	x				x
Організація громадських робіт	Скорочення рівня безробіття	x		x			x	
Стимулювання підприємництва і сприяння розвитку малого та середнього бізнесу	Зростання попиту на низько та високо кваліфікованих працівників		x			x		x
Сприяння розвитку фермерства, виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції, туристичної галузі	Скорочення рівня безробіття сільського населення та приток працівників у сільську місцевість		x			x		x

Впровадження більшості із запропонованих заходів вимагає попереднього внесення відповідних змін у законодавство та обґрунтування першочерговості впровадження того або іншого заходу у найближчий час.

Експерти МОП оцінюють теперішню си-

туацію на світовому ринку праці як гостру кризу зайнятості і прогнозують продовження процесу вивільнення працівників до кінця 2009 р. Проте офіційна динаміка безробіття в Україні виглядає у порівнянні зі світовими показниками досить оптимістично, табл. 4 [12].

Таблиця 4

Рівень безробіття в Україні і за кордоном

Країна	2008 р.		2009 р.	
	грудень	січень	лютий	березень
Україна	3,0	3,2	3,2	3,1
США	7,1	8,5	8,9	9,0
Німеччина	7,4	7,5	8,1	данні відсутні
Фінляндія	6,1	7,0	7,6	данні відсутні
Чехія	6,0	6,8	7,4	7,7
Польща	9,5	10,5	10,9	данні відсутні
Словаччина	8,4	9,0	9,7	10,3

Основною причиною такої різниці у показниках рівня безробіття в Україні і в інших країнах є використання різних методик розрахунку. В Україні розрахунок показника безробіття ґрунтується на чисельності осіб, що офіційно зареєстровані у центрі зайнятості. Підхід МОП, який застосовується у багатьох країнах, полягає в тому, що з усієї чисельності працездатного населення віднімають працюючих і ще деякі категорії. Всі інші особи вважаються безробітними. Крім того, США додатково проводять спеціальні вибіркові обстеження населення з метою визначення їх причетності до безробіття.

Крім того, показник безробіття в Україні не враховує осіб, які перебувають у примусових неоплачуваних відпусках та осіб, що працюють у режимі неповного робочого дня/тижня. Ці люди фактично являються повністю або частково безробітними, але офіційна статистика їх такими не визнає. У загальній чисельності працездатного населення у березні 2009 р. на частку офіційно зареєстрованих безробітних припадало 3,1%, тих, що знаходяться у примусових відпусках – 2,0%, працюючих у режимі неповного робочого дня/тижня – 4,4%. Тобто реальний рівень безробіття склав біля 9,5%, хоча в середньому у 2008 р. він дорівнював 6,9% [7, 12].

Враховуючи ці обставини, можна зробити висновок про наявність в Україні ознак кризи зайнятості. Присутній прихований ризик у вигляді потенційного безробіття у великих масштабах, який може перейти у відкрите безробіття у випадку активізації процесів кризової

реструктуризації економіки. В процесі боротьби з наслідками економічної кризи цілком доцільно використовувати досвід інших країн, які включають пасивні (страхові виплати по безробіттю) і активні програми (перенавчання персоналу, стимулювання підприємництва). Проте, внаслідок відсутності необхідних обсягів фінансових ресурсів для подолання наслідків фінансової кризи та скорочення рівня безробіття, вибір можливих заходів слід здійснювати з врахуванням критеріїв пріоритетності, а саме: часу, витрат ресурсів та очікуваної ефективності.

Література

1. Гаркавенко Н. Проблеми збалансованості регіональних ринків праці: [В т. ч. Херсон. обл.] / Н. Гаркавенко // Україна: аспекти праці. – 2007. – №4. – С. 40-44.
2. Кір'ян Т. Методичні підходи щодо здійснення обліку створення нових робочих місць / Т. Кір'ян, Л. Колешня, Н. Анішина / Міністерство праці та соціальної політики України; НАН України; НДІ праці і зайнятості населення. – К., 2005. – 21с.
3. Франдюк І.В. Взаємозв'язок зайнятості і доходів від трудової діяльності на ринку праці України / І.В. Франдюк, Н.В. Анішина, Т.І. Черниш / НАН України; НДЦ з проблем зайнятості населення та ринку праці (НЦ ЗРП). – К., 1996. – 56с.
4. Верба Д.В. Відтворення робочих місць підприємства як чинник продуктивної зайнятості: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.07

/ Державний вищий навчальний заклад "Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана". – К., 2008. – 19 с.

5. Терещенко О.О. Антикризовий фінансовий менеджмент – вимога „нової економіки” / О.О. Терещенко // Ринок цінних паперів України. – 2004. – № 9-10. – С. 25-32.

6. Моторна І.І. Напрями вдосконалення соціально-економічної захищеності працівників / І.І. Моторна // Економіка та підприємництво: зб. наук. праць молодих учених та аспірантів / С.І. Дем'яненко. – К.: КНЕУ. – Вип.11. – 2003. – С.92-99.

7. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) підпункту 13 пункту 4 розділу I Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо зменшення впливу світової фінансової кризи

на сферу зайнятості населення» (справа про допомогу по безробіттю звільненим за угодою сторін) від 28.04.2009 № 9-рп/2009 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 35. – Ст. 1210.

9. Компания «Эрнст энд Янг» Изменение кадровых политик и практик // Менеджер по персоналу. – 2009. – №5. – С. 79-87.

10. Кодекс законів про працю України. – К.: Видавничий дім «Скіф», 2007. – 112с.

11. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 02.03.2000 № 1533-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 22. – Ст.171.

12. Верховодова Л., Згорток Д., Агєєва К. Моніторинг «Економічна криза в Україні: наслідки та антикризова політика». Режим доступу: http://www.c-e-d.info/doc/5/Monitor_econom_kriz_2009_04_site.doc

Статья поступила в редакцию 29.05.2009

УДК 378

Л.Г. ДЄСВА,

Донецький національний технічний університет

РАЦІОНАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИЩОЇ ШКОЛИ ЯК ОСНОВА УЧАСТІ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНІЙ ІНТЕГРАЦІЇ

Останнім часом міжнародна інтеграція проникає в усі сфери діяльності людства. Кожна окрема країна, що приймає участь у цьому процесі, має бути готова до зближення та формування особливих взаємозв'язків з іншими державами, підчас чого можлива втрата власних особливостей національного розвитку будь-якої галузі. Тому зосередження на отриманні максимально позитивних наслідків від інтеграції та мінімізації власних втрат є абсолютно логічною політикою будь якої країни. Зважаючи на той факт, що напрями зближення пролягають у двох основних векторах: культурному та економічному, для України важливо мати такий механізм участі у міжнародній інтеграції, який би враховував обидва. Вирішити це завдання може система вищої освіти, яка є складовою соціального розвитку, беручи участь в економічних, соціальних, політичних, духовних процесах, що відбуваються у суспільстві, та економічного розвитку, де вона залучена до структурної перебудови відповідно до потреб технологічного й соціального про-

гресу.

У сучасному суспільстві в умовах постійних перетворень значущість освіти надзвичайно зростає, оскільки вона покликана забезпечити підготовку суб'єктів соціальної економіки до вирішення глобальних проблем, які стоять перед людством. Вона задає вектори інноваційного розвитку, готує молодь до економіки майбутнього, формує робочу силу, реагуючи на зміни ринку праці, розв'язує завдання, пов'язані з передачею культурних і соціальних норм та стандартів громадського життя. Таким чином, приймаючи участь у економічному та соціальному розвитку, вища школа без винятку впливає на всі процеси, що відбуваються в країні. Тому необхідність розглядання вищої школи як активного учасника інтеграційних процесів є логічною, а зазначена проблема – своєчасною та актуальною.

У наукових дискусіях низка вітчизняних авторів приділяє увагу проблемі впливу проце-

© Л.Г. Дєсва, 2009